

૪૨૭૪

ગાજલી પઠાનનો કીરતી

કથાની પ્રસિદ્ધ કરવાર.

દલે માહારાજેર ગાથાજ.

અમદાવાદ.

શ્રીચીરાંદ દવર " સત્યપ્રકાશ " પ્રેસમાં

શુભાખીલાસ નારાયણસે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૪૧.

કીમત ૨ આના.

નાજની પકાનનો કિસ્સો

— ❦ —

નં ૨૨૭

- સના હમ રખકુ હે દાધમ મુદામ; ૧
- કિયા જરને પેદા સખી ખાસો આમ. ૨
- વો સફારો ગફારો એજત તઆલ; ૩
- વો રત્નકો ખાલીક વો જુલ જલાલ, ૪
- ખમકમં ઉખલા માહોગદ રમુલ; ૫
- હુવા દિન જરકા બકાપર કમુલ. ૬
- ખલીફે માહોગદકે હે ચાર ચાર; ૭
- આખમકર સીતીક હે ચાર ચાર. ૮
- હુયમ ચાર ઉતકે હે આદલ ઉમર; ૯
- આદલકે ઉપર જરને ખાંબી કમર. ૧૦
- સુયમ ચાર ઉસમાન હેગે વલી; ૧૧
- સુમ્નયતે સાહેબ હે આરમ આલી. ૧૨
- હસન ચાર હુમન હે નખીકે રતન; ૧૩
- ખીખી કાતીમાકે વો હે જનોતન. ૧૪
- જેને આસો અસખાખ ઉપર તમામ; ૧૫
- નુજુલ ઉતપે રહેમત હો હકી મુદામ. ૧૬
- ઉતકા સતક ખાના હમીદ ફકીર; ૧૭
- હુજખમં ઉસીકે વો હે દસ્તગીર. ૧૮
- સના ખાદ ખોલું મં દીગર ખયાંન; ૧૯
- ખનાઈ ચંદ શેહેરમં હિદી જખાન. ૨૦
- હકીકતકુ જાહેર કરું મં અયાન; ૨૧
- હીમખે મિજનજકા ખોલું ખયાન. ૨૨

સુતાડી મેં એક શેહેર સુરત ખંદર;	
જો અસ્તા તાપીકે કીતારે ઉપર.	૧૨
કિતારેપર શેહેર અસ્તા હે ખુન;	
અજગ વહાંકે લે યું હેમા સો રૂપ.	૧૩
દો રસો હવેલીયુંકી હવેલી કતાર;	
અજગ શેહેર અસ્તાહે જુનું મુલખડાર.	૧૪
વહાં લોક આને હે હરકારકે;	
તરી ઝોર ખુશકી દર્શીઆ પારકે.	૧૫
જો મક્કા મદીના હો રેદા ખંદર	
તી નરતક આને હે સુરત અંદર.	૧૬
કે મુખાવો જીદાવો થીના પદન;	
હસે છેડકર વહાં કીયા હે વતન.	૧૭
કે પુરવ વ પછમ વ દખન તમામ;	
કે દિલી ઝોર લાહોર કરિગર તમામ.	૧૮
કેતે લોક પુરકી ઝો રૂમી તમામ;	
હું હિંદ સિંચ હામાન્કે બી જવાં.	૧૯
કે બહેન ખજક હે વહાં યુગરાતકી;	
હું એરી ખજક વહાં સોહર ખતકી.	૨૦
વાન છોડ આપના વહાં રેહ ગયે;	
ચો સુરત અદરખ સો બકર રહે.	૨૧
ખિરાદર વ બહેનુકે બી લેકે તદ;	
ગયે છોડ ફિર યાદ કરતે નહીં.	૨૨
વતન છોડ આપના કીયા વહાં કરાર;	
બાહ ઝોર બેનુ સતે દીલ ઉતાર.	૨૩

રુનો મહાંસે જોલું મેં દીગર અપાં;	
હકીકતકુ જાહેર કરે મં અપા.	૨૪
અયાન અજ રુનો તુમ સખી કાન ધર;	
હિંદુ અહોત જસતે હે સુરત અંદર.	૨૫
જડે માલદાર જોર દુન્યાર હે;	
કે ફિર જોનો હામાનકે પાર હે.	૨૬
હુસેન જોર તુ સો હે ખેલુમાર;	
જરીતેકે કપડે ગણે ખીચ હાર.	૨૭
નાગર જાતમં હે નિહાચક જગલ;	
કુશનકી તરાપતમં રોશનકી લાલ.	૨૮
હિંદુકી રસમ હે અવકતે ફરર;	
ન્હાનેકુ આતી હોયે તાપીકે ઉપર	૨૯
ઉતુમંચે એક નાજની ખુશ શીકલ;	
નયા શેહેરમ કોઇ ઉરકી મી લ.	૩૦
જરીતુકે કપડે વો પોરાક પેહેન;	
લટક નાર ચલતીયી જયુ હુર જોન.	૩૧
પેશાનીકે ઉપરથી ઠીલા ધરે;	
ઉસે દેખ ઉડતે જનાવર પડે.	૩૨
ચંદનકા ઉમ્મલા ઉસી પાસ ગોલન;	
ઉસે અપને ગણેમં વોહ માલા મેલન.	૩૩
દો લખ લાલ લાલીમં લખરેજ થે;	
ગે.યા શાહેદોશ કરમ જયે.	૩૪
કે દંદાન ઉપર થે માતી જડે;	
ઉમ્મલા ઉમ્મીકા જમીનપર પડે.	૩૫

અજળ શીરકે ઉપર બે બાલ થે;	
સુરત ગાલ ઉસકે અજળ બાલ થે.	૩૬
ચશમ ઉસીકે થે સો આહુ મિશાલ;	
લતાફતમ થી ખુબ સાહેબ જમાલ.	૩૭
પાઊં ખીચ કાંઝરકી ઝમકાર થી;	
ગુજર ઉસકે આગે ગીન્દતાર થી.	૩૮
બરસ પાંજદાકી થી ઉસકી હન્દર;	
જવાનોકે દીક્કમં થા ઉસ્કા ગુજર.	૩૯
નિફલ ઘરસે જો આતી અગર;	
કે જ્યું ચાંદ પુતમકા આવે નગર.	૪૦
સુંદર નાજની જળ નિકલતી બહાર;	
ધશકબાજ ઉસપર થે કરતે નગર.	૪૧
અજળ નાજની ખુબ સાહેબ હુસેન;	
લટક કર ઉઠાતી વો અપના ચરન.	૪૨
નિખરૂંકે ખાતર જવાના નિકઝ;	
દેખે બહાર આકર સો ઉસકી શિકઝ.	૪૩
કોતે બાગ બંદે વ બાંકે તમામ;	
નખરૂંકુ આતે વહાં પર મુદામ.	૪૪
પઠાન એક વહાં દેહલીસે આપા વહાં;	
વો અજનાશ દીલીકી લાગા વહાં.	૪૫
સુખદારકે વો શો ખીદમતમં આયે;	
ક્રીયા નગર સીરકાર સોગાત લાયે.	૪૬
બી નવાબને ઉસકી તાજમકી;	
ઉતરનેકા જગા સોતઝીમ કી	૪૭

પકાનને જાગ ઉસીકી ત કાર;	
દો માહે ઊપર ચંદ રોજ સુગાર.	૪૮
વો રફતે ફજર શેર કરતા નિકલ;	
કે કંઈ રોજ પીછે મિલી એક શિકલ.	૪૯
તબી ખનને દિવસે ગેહ કી શીકર;	
કે નહાનેકુ જાની હવ તારી ઊપર.	૫૦
કસદ કરકે પીછે ઉસીકે ચલા;	
ઉસી નાજનીસે નદીપે મીલા.	૫૧
બી રસ્તેમાં વો નાજની ખુશ શિકલ;	
ચલી આતી આશકકુ કરતી કતલ.	૫૨
વો પંજોંકો ઝગ ઝગ ખમતી ચસી;	
વો આશકકે દિલકુ જલાતી ચલી.	૫૩
પકાન નાજની દેખ તારી ઊપર;	
અકલ હોશ ઉસકા એડા સરખસર.	૫૪
પાનીપર વો કપડોં ઉતારન લગી;	
હુશન નાજ અપના ખતાને લગી.	૫૫
ઉડહા સાડલા થા જો શીરપર જમીન;	
જુદાકર ખદનસે રખા ખરજમીન.	૫૬
બીકમખા જો અતલસકા કસકસ થા;	
સીને પરસે કર દુર નીચે રખા.	૫૭
લીઆસ તન ઉપરશે કીયા અખ જુદા	
જમીન ઉપર રેખા જુડે ઉગા ચંદા.	૫૮
સીના થા ઉસીકા શો મખમલ મીશાલ;	
બી થા મખમલી ખીચ સોનેકે ખાલ.	૫૯

ਹੋਈ ਰਾਜਨ ਸੀਨੇ ਦੇ ਧੁਨਯਾਰ ਥੇ;	
ਧੌੜੇ ਘੀਯ ਆਧੁਣੇ ਅਨਾਰ ਥੇ.	੧੦
ਧੋ ਅਪਨੇ ਘਟਨ ਸ਼ੇਰੀ ਕਪੜਾਂ ਡਿਾਰ	
ਨਹੀਂ ਸ਼ੀਰ ਅਪਣਕੋ ਕਰੀ ਐਕ ਘਾਰ.	੧੧
ਨਦੀ ਘੀਯ ਯਨਕਰ ਨਾਢਾਨੇ ਲਗੀ;	
ਅਪਨੇ ਸ਼ੀਰਕੇ ਘਾੜੀਂ ਭੀਘਾਨੇ ਲਗੀ.	੧੨
ਪਛਾਨ ਦੇਖਨੇ ਤਨ ਮਝਾਨੇ ਲਗਾ;	
ਘਿਰਦ ਘੀਯ ਦਿਤਕੁੰ ਯਲਾਨੇ ਲਗਾ.	੧੩
ਨਦੀਕੇ ਉਪਰ ਘਾਨ ਯਨਕਰ ਘੜਾ;	
ਨਯਰ ਨਾਯਨੀ ਪਰ ਨਿਘਾਸੇ ਧਰਾ.	੧੪
ਦੇਖਾ ਘਾਨ ਉਰਕੁ ਦਿਵਾਨਾ ਛੁਵਾ;	
ਅਕਲ ਛੋਸ ਉਰਕਾ ਰਵਾਨਾ ਛੁਵਾ.	੧੫
ਅਕਲਕੀ ਸਮਾਕੁ ਪਵਨ ਯਯ ਲਗ;	
ਸਮਾ ਉਰਕੇ ਛਾਧੁਮੇ ਰੇਛ ਨਛਿ ਸਗਾ.	੧੬
ਅਕਲ ਆਦਮੀਕਾ ਸਮਕੇ ਮੀਸਲ;	
ਕਰੇ ਆਦਮੀਕੁ ਈਸਕ ਘੇ ਅਕਲ.	੧੭
ਦੀਵਾਨਾ ਛੁਵਾ ਦੇਖ ਉਰਕਾ ਯਘਾਲ;	
ਨ ਦੇਖੀ ਯਘਮ ਭੀਰੀਕੇ ਮੀਸਾਲ.	੧੮
ਪਛਾਨ ਅਪਨਾ ਦਿਲਮੇਂ ਭੀਘਾ ਥੇ ਫ਼ਿਕਰ;	
ਕੇ ਧਸ ਨਾਯਨੀਸੇ ਕਰੇਂ ਕੁਝ ਛੁਨਰ.	੧੯
ਉਸੀ ਵਕਤ ਧੋ ਨਾਰ ਨਾਢਾਕਰ ਘੜੀ;	
ਅੰਦਰ ਉਸ ਯਵਾਨਕੇ ਲਗੀ ਤਨਮਲੀ.	੨੦
ਉਸੀ ਪਾਸ ਯਨਕਰ ਭੀਘਾ ਐ ਘਾਰਯ;	
ਕੇ ਐ ਨਾਸ਼ਨੀ ਸੁਨ ਧੁ ਭੀਰੀ ਗਰਯ.	੨੧

દારદ દિવસા મરે સુનાવિ તુજે;	
સીના ખોલ અપના બનાઈ તુજે.	૭૨
સખી દિવસી આતાં કહું મરે તાર;	
કે અંગે નાજની તુ હે સાહેબ જમાલ.	૭૩
ચરા દિવ તરે પર હુવા હે બવર;	
તરે ખીન અકેલા મં બહાં કીવર.	૭૪
તુજે છોડ મુજકો તો બના નહીં,	
મુજે દિલ લખાના કિસીસે નહીં.	૭૫
તુ હે કિસકી લાકી મુજે દે બના;	
મશ એર તરા જુ હુવા એ કયા.	૭૬
તુ હે રાહનદી વયા હે પરી;	
તેરી નૈન દેખે મં બદુગારી.	૭૭
દયકરા તુ ડાળી ગલે ખીચ દાગ;	
અકલ હેશ મગ લુટયા તમાગ.	૭૮
કિયા દીવકું મં મરે તુજપર રિદા;	
પત્રક એક તુમસે ના હુંગા જુદા.	૭૯
મગ આજ તુમસે પડા કામ હે;	
તેરા દેખના મુજકો આરામ હે.	૮૦
ગનીગત તેગ ખોલના એક સુખન;	
તેરે ખાનને પર શીદા બનો તન	૮૧
હુંહું ને પુત્ર પુત્ર તેરા બાગકા;	
બીશાના હે દીવપર તેરે દાગકા	૮૨
મે સુન નાજની ને દીયા પુ જવાબ;	
બુરસે હોકે ખોલી નખીયું શીતાબ	૮૩

જવાબ નાજની

અરે તુરત તું જા ઈલાંથી પરા;	
મુખ તું ધુનાસ મને ક્યાં મલ્યો.	૧
કે તેગબિગબાનને જો પડશે ખમર;	
જાશે જીવ તારો ન રહેશે વકર;	૨
તારો કેડો લેઈને જા તારે ઘરે;	
છહાં નહીં કારજ તારો સરે.	૩
નિકલ જા છલાંથી મુવા તું તરક;	
નહીં તો નદીમાં તુ થાશે ગરક.	૪
મારો કેડો મુક તું એ મુખ પહાન;	
નહીં તો તારો જશે આજ પ્રાણ.	૫

સવાલ પહાન.

પહાનને કહા નાજનીકુ પુકાર;	
તુજે દેખકર મેં હુવા બેકાર.	૧
ગઈ જાન મેરી તેરે હાથમે;	
લે જાઈગા મેં તુઝકુ મલાતમે.	૨
ન કર બહોત રસવાઈ અગે ગુલ બદન;	
શ્રીદા હેગા તુઝપર મરા જાતો તન.	૩
તેરે પાસ કરતાહું મેં ઈદનેમાસ;	
ન કર મેહર અપનેસે મુઝકો નિરાસ.	૪
સીનાખાસે બાલો તુમે એક સુખન;	
કે મુઝ નીમ ખીસમીસકું હોવે અમન.	૫

નવાબ નાજની.

કહું છું નવાદે તું ઈલાંથી પડાન;
 સમગ્ર કેમ મેલી થયોછે અજાણ.
 જો તેમ જમખાન છે શહેરનો નવાબ;
 છુટાવશે તુને ને કરશે ખગાળ.
 ગધેડે ચડાવી તુને મુકશે;
 તારી મુછ તોડી ઝાંગાં થુંકશે.
 જમતમાં ગાન તારો રહેશે નહીં
 શિપાણો તને કાઠ કહેશે નહિં.
 તું ક્યાંને છે રહેવાશી મુરખ પડાણ;
 જશે છવ તારો ન રહેશે પરાણ.

સવાલ પઠાન.

મુસ્સે હોકે ખાલા ગજબસે પડાન;
 નહીં જાણતી મુજક તું એ અજાણ.
 તું ઉરકી દિમાયત મત મુઝે ખતાવ;
 કે નવાબબી મુજકો હમે જાનતા.
 તુ ખાતે એ કરતી સબી રાડકી;
 વો ક્યા પશ્ચ તોડેગા મુજ ડાંડકી.
 મુજે જાન જાનેકી નહિં હે ફિકર;
 મહાંસે સેજાજોગા તુજક પકડ.
 તું સુન નાજની મુજક મરના કપુલ;
 ખિરાહસી જીંદગાની સો જુલ.
 ખુદા આજ રખેગા સો મરી શરમ;
 તુ હોજ શીતાબીસે મુજ પર કરમ.

મં આશા કુવાઈ સો તેરે હમર;
ન બાઈગા હરમીજ તુજે છોડકર.

નવાળ નાજની.

કદા નાજનીને અરે ય અગર;
તું ફેડીશ માથું હું નાઈશ ધર.
આરો ઠેડો પકડીને જામશ ક્યા;
તેમજમખાન છે જ્વે સુખો વહાં.
એવી વાત સાંભળસે અહિનો નવાળ.
વને છુટીને બેથે કાથે ખરાળ.
આરા બાપ માને જો પડથે અગર;
તું મરશ ખુદો વહો એવર.

સવાલ પઠાન.

લલક કર પ્રકારા તબીયું પઠાન;
સુનેગા અગર બાપ તેરા બપાન.
અળી બાત કરતી હે તું નાજની;
હમરા ખુદા હે જો સાહેબ ધની.
તોરે બાપકી હે બાહોત બદ શીકલ;
અવલ દેખ ઉરકું કહુંગા કતલ.
અરે નાજની સુન તું મેરા સવાલ;
તેરા બાપ તોડેગા બગલુંકા બાલ.
નહીં ડરતા તેરે બાપસે કું મં;
તેરા બાપ ન આપગા મુજ તાખતસે
ખુદાયે ક્યા હિંદ સો હે ખુલ જલાલ.

- ગરુડા હસીકા મુને કૂલ હાવ. ૬
- લવકજ મેરા હે ખુદકે બિયાર. ૭
- ન જાજીયા હરગીજ તુમે છોડકર. ૭
- મગક છોડ ચલ અગ્ર યદાંસે ચિતાગ; ૮
- ઈશક ખીચ તેરે હુવાકુ ખરાગ. ૮
- જલા મત તુ આશકકુ અગ્રે જોવકા; ૯
- જલાગેમે આશકકુ કુચ નહોં નકા. ૯
- જલાયા જો લયલીને મજનુકુ સુન; ૧૦
- તો લેલી વ મજનુ કુવ એક તન. ૧૦
- આખર લેકે લેલીકુ મજનુ ચલે; ૧૧
- કે માશુક લેલીસે મજનુ નિલે ૧૧
- જેસે તુર બાનુને મહેની નવાલ; ૧૨
- મરે બાદ માશુક લેતા સમાલ. ૧૨
- મહમદ થા આરીફ ઝોફ ઝોર લાનુ મુકીમ; ૧૩
- મુકીમ ઝોર આરીફ હુએ મુરતકીમ. ૧૩
- ફના કર આપસકુ ફના કર ઉસે. ૧૪
- બકા ખીચ બાસીલ વે રાનું હુવે. ૧૪
- એસી બાત આશકને માશુકો; ૧૫
- પિલે હે વે આખર હમ આગોશહો ૧૫
- જલાનેમે આશકકુ હેગા અજાગ; ૧૬
- એશા ક્યું તું મુઝકો હે કરતી ખરાગ. ૧૬
- કે આખરકે દીન પરસુ ૧૨ લે નજર; ૧૭
- અખત હે કિયામત તું કિહયો ફિકર. ૧૭
- કિયામત અખુંકે ઉપર આયગી;

જહનમમાં જાગાઓનું પાશળી.	૧૮
જમ્મેમે જહનમમાં સમ કાદરું;	
મુસલમાન જન્નમમાં પાવે અર્સા.	૧૯
ઈસા વાસવે તુજકો કહેતાહું મં;	
મુસલમાન હોજ તુ હીલખનસે.	૨૦
હુવાહું દિવાના તેરી ચાલ પર;	
નજર નાજની કર મરે હાલ પર.	૨૧
તેરા ખાગકા જો મં ખુશખુશ હુવા;	
અકમ હોશ અપના રવાન હુવા.	૨૨
તેરે મુલકી પોહોચી મગજમે હકાર;	
ફસી હામ તેરમ ઓઝોઝગાર.	૨૩

જવાબ નાજની.

તું થેમો થયો છે ઓ મુરખ પકન;	
સમજ કેમ મહેલી થયોછે અજબુ.	૧
મુરખ મુ તારી કરામતને;	
ખરા કેમ કહો છો હિંદુ જાતને.	૨
હિંદુ જાતમાં છે શો માટો ધરમ;	
નાગર જાત છે બધામાં ઉતમ.	૩
ધરમ છે અમારો બધામાં સરમ;	
મુરખા કેમ જાણોછો અગતે નરમ.	૪

સવાલ પઠાન.

કહા તમ પઠાતને કે મુન નાજની;	
કહું મં તુજકો મુન પઠગની.	૧

તુમારા ધરમ દે સમુખં અરામ;	
જહનમમેં તુઝકુ સો હોમા અન્નમ.	૨
નગર ભત હેગી બેહોત બદશરમ;	
કે બેટીયે લેને હે દામાદીરમ.	૩
નહીં કામ ઐસા મુસલમાનમેં;	
વો કરતેહે નેકી સો હર કામમેં.	૪
કે દુનિયાંકી દોલત હે બગ્નદ;	
કે હકયાકી દોલત હે હમરા કુશાદ.	૫
ભંવર હોકે તુજપર સો આપહું મં;	
તેરે પર સો માયા લગાયાહું મં.	૬
સમ્મત તરા નેનુંકી લાલી રજે.	
દિયા દિલમેં તેરે સો હાથમેં ફેકે.	૭

જવાબ નાજની.

સુના નાજનીને યે દે કરકે કાન;	
હયા મુકી સેત્રો થયોછે પહાન.	૧
અરે ખાંત સાંભલ તુ ગાદારી અરજ;	
સતેપાત છે યાકે ખીજો મજ.	૨
હકીમ છે શેહેરમેં તખીજ પુછ તું;	
ઝોસડ દેશે તને સતેપાતનું.	૩
સાચી વાત કહુંહું માલ્યો જયરે;	
નહીંતો માથું તારું બીડી જયરે.	૪
તુ બેહુસો થયોછે અરે બેઅકલ;	
ફરીછે આજ તારી માયાની કલ.	૫

સવાલ પઠાન.

હઠા તખ પઠાનને સો હો મહાનગ;	
ક્રિયા તેરી મહોનતને મુઝકો ખરાખ.	૧
મહ પાસ તેરે હે મરી અકલ;	
અરે નાઝની રેખ તેરી શિકલ.	૨
શિકલ રેખ તેરી મે ખુલખલ કુવા;	
તેરે હાથ લાગી હે દીલકરી મયા.	૩
ને ખન આવે તુઝસે વો તદ્દીર કર;	
આરાઃ હોવે રાજસો તદ્દીર કર.	૪
બીખા અજલમ વોહી હોવેગા;	
જીવાદા ન કમ હુકમ કુહ હોવેગા.	૫

જવાબ નાઝની.

તેરે હાથ આવવાની ફૂતો નથી;	
કું પુઝુંકું હનગાન મેરા જતી.	૧
તેતો લાજ રાખેછે માહારી ધણી;	
હે મહારેવ જેવોછે માહારી ધણી.	૨
ન આવવાની ફુઝું તારા હાથમાં;	
મુરખ જી તું આશ્યો તારી વાટમાં.	૩
તેને મારે ફુઝું તને એક વાત;	
ખરાખી તું ન કર પઠાન નેક જત.	૪
મારો સમરોજી છે ધણું કામીવાખ;	
તેને મામ આખામાં કરશે ખરાખ.	૫

સવાલ પઠાન.

તું ખસ કર ખાત અયે નાઝની;

તેરે બાપ સસરાસે ડરતા નહીં.	૧
તેજા બાપ જસરા ન પહાંકા નવાળ;	
તહીં કનખં તાકત કે બાલે જવાળ.	૨
અળખસે ઉરકે મં ડરતા નહીં;	
ખિના ખાત કાઈબી ગરતા નહીં.	૩
મરૂંમા અગર જો મં દહીં રખ;	
વલેકીન તેરેસે ન હુંમા જુવા.	૪
મરૂંમા તો વુજકાબી લેખજીયા;	
કે પનપારન હોકર સો જલ પાઈયા.	૫
જશક ખીચ ગરતા હે મુઝકે કજીલ;	
તો આશકકા મતલખ સો હોવે દુધલ.	૬
મરૂંમા જો તેરે ઈશકકે બીતર;	
તો હોગા મેરા કામ સખ ખુખતર.	૭
મં પરવાના હું વુજ સગાંકે ઉપર;	
સગાંકે ઉપર જાન હુંગા મગર.	૮
તેરે પાસ મરના હે મુઝકો સવાળ;	
વધા વુજકુ પહાંસે લેખજીયા રીતાળ.	૯

જવાબ નાઝની.

અરે ખાત બેવી ન કર વાતને;	
ન કર વાત એવી તું કેસર કને.	૧
કેસર નામ ઉપરથી કેટલા જુવાન;	
સુરત શહેરમાંથી ગયો છે પરાન.	૨
કેસરને તમે આજ જવા કિયો;	
દયા હોય હીલમં તો સમજિયો.	૩

કેસરને જ્યા દે ને રાખો ભરમ;
નહાતો અમારો ન રહેશે ધરમ.

સસલ પઠાન.

બહરખાન ખોલા તું સુન અમે પમી;

તેરી ખાત મુઝકો લગી ખુશતરી.

તેશ નામ કેસર સુના આજ મં;

કે બહર વ કેસર એક બત હે.

કહે વાહ વાહ નામ કેસર તેરા;

બહરખાન હૈ નામ રોશન મેરા.

કેસર બહરાને દોનું એક હૈ;

તુમારા હમારા અસલ એક હૈ.

બાલા આજ તુને બતાયા નિશાન;

તુમારા હમારા હશમ એક બન.

મેરે સાથ અબ તુમ સિતાખી ચલો;

કમરા મઝી તુમ ન ઝંવડા કરો.

કસમ ખાકે ખેચા હે તમ હાથકું;

હસે તરફ અપને સુનો ખાતકું.

કેસર બહરાની ગુલે રોશનબર;

ગલે ખીચ રખુંગા કરકે સિનગાર.

સદા મેરે દિલકા તુ દિલગર બાર;

અરે બહરાની ગુલે ગુલબહાર.

જવાબ નાઝની.

સખા રાખ મુરખ તારા હાથને;

આબડોઢ લાગેઢે અમ બતને.

તાપી પુન મેલુંકું હું આજથી;
 નહાવા ન આવુંં બીહીવું લાજથી.
 લામે લાજ મુને એવી વાતમાં;
 બાલક છું કુંવારી નાગર જવમાં.

સવાલ પઠાન.

કહાતય પઠાનને કે સુન કાન ધર;
 કાસી તોરે દિલમં નકર તું દિકર.
 નાહનેકું આવે હે તેરી બસા;
 કે ખીચ હે તુજકું નહાનાં બસા.
 ખાસી માહોલે મરીને ખાસે હરમ;
 નિલાવે તુને અ.અ કરકે ગરમ.
 વાહિ બરકે પાની નિલાવે તુને;
 ઝુલેમં બિઠાકર ઝુલાવે તુજે.
 કે હોજ વાડી હે મેરે માહોલમં;
 દેજો બાગ બાડી સો ખુશ હાલમં.
 વહાં ધરમં ભોંડી મુનો ચાર હે;
 સદા તેરી ખીજમતમં હાજર રહે.

જવાબ નાજની.

બજે તારી ભોંડી બજે તાર ધર;
 અકરમી મુવા તુ અરે બે ખજર.
 બજે તારો ઝુલેને બજે તારો હરમ;
 મુકી લાજ ભંતો મુા બે શરમ.
 ભોંડી હરમ તારો બતા ન પઠાન;

મારી કેડા મળી દે એ બદગુમાન.

તાગલ જાતમાં છે એવી શરમ;

નદીમાં છે નાહાવાનો મોટો ધરમ.

નદીમાં નાહાવાને હું આવતી;

વિપત પડશે માથે હું ન જાણતી.

કુંવારી છું બળક વરસ જારની;

કળીલામાં છું મોટા ધરજારની.

સવાલ પઠાન.

કળીલા તેરા મત મુઝે બતા;

નાગર જાતશે કયા પશમ તુટતા.

હજારોમાં બસ હું મે એકલા પઠાન;

પલક મારનેમે ઉડાદું નિશાન.

કતલ કરકે ઉનકે પીછે મેં મરું;

મેં મરનેકુ આયા અબી કયા ઉરું.

એસી જાંપ મરના મુઝે હે કબુલ;

ક્રિયા ઈશક તેરેને મુજકુ મજુલ.

યાકીન મુઝે હરગીજ ન છોડું તુઝે;

તેરે સાથ મરના સો હોગા મુઝે

જવાબ નાજની.

હરી નાથ પ્રભુ છે વાંકો પઠાન;

કમરમાં કટારી ખસે છે કમાન.

ધરમનાથ મહાદેવ આશાપુત્રી;

વિપત પડશે એવું હું ના જાણતી.

અરે ખાન સાંભલ તું માહારો જીકર;

મં પુજ્યા છે દેવા ને માટા પથર.	૩
તેણે લાજ રાખી છે મારી ધણી;	
વિપતથી મુકાવે એવા છે ધણી.	૪
એવી વાત જાણી તું શું આવશે;	
માથું તારૂં પલકમાં કપાઈ જશે.	૫
તેને માટે કહું મુજને મુક તું;	
એવાં કામ મુંડાથી ચુક તું.	૬

સવાલ પઠાન.

દિવા તથ પઠાનને સો થું કર જવાખ;	
હિંદુક મુસલમાન કરના સવાખ.	૧
સીતાબીસે કલમાં નખીકા કહો;	
કરામાશ દિલમં જરા ના રહો.	૨
મુસલમાન જે હાવે તો પાવે સરક;	
કુદર છોડ આવે નખાંકે તરફ.	૩
તેરે જાપ સસરેકી મત કર ફિકર;	
મરે ધરકી અંદર તુ ચલ અગેશ કર.	૪

જવાબ નામની.

નાગરની નો હું છું ચખેલી મોહન;	
મુસલમાન તમે છો હયાના કહન.	૧
અકલ હોશ તમમાં એ દેખી ધણી;	
તમે છો મોટા ને હું છું નાની.	૨
શીદા છે તારા પર એ મારો પરાન;	
કરૂં આજ પુરવાન મારો જીવન.	૩

કુખીના કુટુંબથી હું નોખી પડી;
 આપો મને દિલથી હવે દિલજરી. ૪
 આરે ખાન સાંભલ તું માહારી આરજ;
 પછે આરજી તુમ ન કરના ગરજ. ૫
 એવી વાતનો તમે કાલ દીયો;
 તો કુરખાન છે તમપર મારો જીવો. ૬

સવાલ પઠાન.

કહા તખ પઠાનને કે સે કામ તુ;
 સિતાબીસે કસગાં અબી ખામ તુ. ૧
 બેરી ખાત મુજકુ સબી હે કબુલ;
 વ નીપત તેરીકુ ન જાંગા ભુલ. ૨
 કસમ મુઝકુ હસકી જો વાહીદ ખુલ;
 ફળે હનકુ હે જો નખી મુસ્તહા. ૩
 મેં બિનતુજ કાસીસે ન પાગી કરે;
 તેરી પાઠ દીલમે હમેશા ધર. ૪
 કાયા કાલ હરગીઝ પીછે ન શીરે;
 ખુદાઐર નખીસે હમેશાં ડરે. ૫
 જીને આરમ કુરસી સીતારે કરે;
 ખનાકર ઉતુમે વેસારે જડે. ૬
 હરીકે મેં ફરમાનસે ન શીરે;
 મેં નામ ખુદાપર કુરખાન હું. ૭
 યહી ખાત મુન નાજની ખુશ હુઝ;
 મીયાં તાગી જાપર હુંજ મુઝ. ૮
 તમારી એ માહર આદડો મુને;

- ગંગાવી ડેલી ને બેસાડો મુને. ૯
- મુસલમાન ગને કરો અજ તુમ;
એસો આજથી મેં ગારો ધરમ. ૧૦
- તમારા મુલાંને તેડાવો તમે;
મુસલમાની સગતું જતાવો ગને. ૧૧
- પઠાનને એક વહી હજારી સલામ;
સુનો તુમકે ઉરડા યા યાકુત નામ. ૧૨
- પઠાનને સો યાકુતકુ થું ઠહા;
સીતાખીસે આપુનજો પુષા. ૧૩
- કહો નાકે આપુનજો સલામ;
ખજ અરજ કરના એ ધરા તમામ. ૧૪
- વો યાકુત વહાંસે રવાના હુતા;
સીતાખીસે આપુનજો પાસ ના. ૧૫
- કહા ઉરકુ ખાવીંદકા અફસ સલામ;
ખેજસર ગુજરતા ક્રિયા સખ કલામ. ૧૬
- ચલા વહાંસે જલહી વો મુલાં ગકુર;
બી હમારાહે પાકુતખાંકે હજુર. ૧૭
- ખેજલાકે આદાખ ખીઠી અહીં;
ખપાન સખ સુનાયા હે ઉરકુ તહીં. ૧૮
- અગર હોઈ ના જતનો ઇસલામ પર;
મેં લાઈ ઉસીકો મુસલમાન કર. ૧૯
- મદદ તુમ કરો ધરકી ઈશીયાન પર;
એ ઓરત હે જતી સો ઇમાન પર. ૨૦
- મુસલમાન હોતી હે દિલગનસે;

વે. ચહાતી હે નિરખત જાફરખાનસે.	૨૧
જાફરખાન ઉપર ચે ફાખાન હે,	
સાળત દીન ઉસ્કાબી હંમાન હે	૨૨
ઠહા તખ નવાખ હે મુસ્લાંકે તખ,	
હે સામીલ હું મેં બી ઇમ કામમઇ.	૨૩
મુખલમાત કરના ઈસે હે સવાખ,	
ઇસી કામ અદર કરના કિગ્ગળ.	૨૪
અગર મિતકરે કાફરાકી ખાકાત;	
સેહેરસે ઉતકુ મેં ફુંગા નિકાલ.	૨૫
કરો જાકે આખુત સાહેબ બજા,	
કહે કામ નેકીમેં મરી રજા.	૨૬
સિતાખીસે જાકર કરો કાર ખેર,	
ન કર તુમ કાર નેકીમેં હેર	૨૭
એ મુન ખાત આખુદ વહાસે ચક્કા,	
જાફરખાંકુ આકર ખુશીમેં મીલા	૨૮
સુરત શહેર સાચીમેં ફેલી ખમર,	
ઉઠા ઉસ્કા ચરચા સુનો ધર બધાર.	૨૯
પીછે કાફરોં સખ શહેરકે તગામ,	
જાફરખાંસે લડને લખેત્રા કલામ.	૩૦
પઠાન જોર નાગરમેં ઝગડા પડા,	
લડાઇ ઉપર હોકે લશકર ખડા.	૩૧
ઇધરસે એ નાગર ઉધરસે પઠાન,	
શીપાઇને લશકર લગાઇ નીશાન.	૩૨
લડાઈકુ જાકર સો મદાનમેં,	

ખડે જાકે મેદાનમાં હો સાગને.	૩૩
કવી દેખ મુસલમાનકુ બાગે કુશર,	
કીયા જાકે સરકારમેં ચું પુકાર.	૩૪
કહા જા ઉતુને સી દરબારકુ,	
હમારી અરજ સુન એ સરકાર પુ.	૩૫
સુરત શહેરમાં થયો છે જુલમ,	
મુસલમાન પહાંના કરે છે હુકમ,	૩૬
મુસલમાન એવા અકારા થયા,	
ખાંવી જાત હિંદુ નમાલા થયા.	૩૭
હમારે રહાનો ન પહાં છે ધરમ,	
કહામાં ન આવેરે દીક્કનો મરમ.	૩૮
તબી ઉતકુ એસા કહાહે નવાખ;	
કે કયા જુલમ હે પુનપે કહેદો સીતાખ.	૩૯
હમારે શહેરમેં જુલમ નહીં જરા,	
પુમારે ઉપર કયા હુવા માંજરા.	૪૦
રજાસે અપસકે જો લાવે યકીન,	
મના જો કરે તો વો હોવે લખન.	૪૧
સખ દિનોંસે દિન હે માહોમદકા સખ્યા,	
પ્રસીમેં આયા યકીન વો બચા.	૪૨
મના કયું કરે જો મુસલમાન હે,	
અમર ઉરકા સાખીત જો ખમાન હે;	૪૩
તમારી વો લડકીકુ પુછો તમ.	
જુલમ ઉરકે ઉપર ક્રિયા હે કીને.	૪૪
પહાંસે બી આયે વે કરતા ખ્યાહ,	

ગોઠા બાંકર ધરમં વોહો રૂપાયા.	૪૫
ભી મુલાં ગકુમને નિકાલ તપ પદી,	
મતા લેવે સભી ખાંતરી હાંસીલ કુધ.	૪૬
સીશ પાંચરીકાભી ઘોડા મગા,	
ખહોત માલો જર ઉસ્કુ દીગર દીયા,	૪૭
સવાર કરકે ઘોડેયે રૂખરાત કિયા,	
મુલાખત ખુશીશે રવાના કુવા.	૪૮
ચહેરકુ કિયા મીજ્યાની ઉન્હે,	
ખલે શાદીયાં નાહે સુરત મુને.	૪૯
સરફ હે મુસલમાન સખપર ઉતમ,	
યે હામીદ કિસીકુ લુંકર દેખતમ,	૫૦
કીસ્સા નાગરીકા રાનાયા અમલ,	
કિયા ઉરફ ઉપરસે મેને નકલ.	૫૧
ખનાયાહું મૈ કિસ્સા ખડા શોખસે,	
સલાહત નખકતકે પુર ઝોકસે.	૫૨
જિખા ધસ્કુ મેને સો અંજરમં,	
મહીને મુયારક સો રમખનમં.	૫૩
જો તારીખ રમખનકી થી ખીસમી,	
વો થી નેક સાપત મુનો ઝોક દીન.	૫૪
એ હામીદ ખસ તુતો ખકવા ન કર,	
કુરા કરતું કિસ્સા અબી જુદતર.	૫૫
ન કર ઉસ્કે આગે જરા તુ કલામ;	
નખીપર તુમ બેજો હરદો સલામ.	૫૬
વો હગિદકી કમમં મુનો જાદ ખુન;	

વો હરકી સો અંબરમેં ખરકે ધુન

૫૭

કિસ્સો નાજની પહાનનો તમામ પુરો

ગજલ મુનીસની.

ખહાર આઈ ભરદે બાદયે ગુલ ગુલસે પઈગાન, રહે લાખું
ખરસાંકી તેરા આબાદમે ખાન. ઉસી રખકે પરીપર જાન.
દેતાહું મૈ દિલવાન, અદા જિરફી હે ખાંકી તીરછી ચતવન
ચાલ મસ્તાન ખતે કયું કર હમારા ઉસ પરીયે કરશે વારાન
વો ખેપરવા મસોદાઈ; વો સંગી દિલમ દિવાન. ઠ હમ આ
ના મિલે કયું કર તેરી આદશીલમે જાનાના, જરી સુન્ત
ફકીરાન તેરા દરબાર ખારે શાહાન ગુજર મારખ ગુલસ્તમે
હવાહે કીસસ રાખીકા. કે રાખે ખુમતી હૈ નાલયે ખુલ્લ ખુલ
હે મસ્તાન. ખતા એશમાં એ ખજમે હુસેન વોહે કઈસી
દિલ સોઝી; તુજે પરવા નહીં ઔર જાનદે જલ જલકે
પરવાના. ૫

ગીઝાલે દસ્ત બોલે દેખ કર મજનુકી; મયતકો યે વારી
મગર યાખ સહો ચુકાઆ બાદુ યૈરન. ૬

ચલો ખસ ચલકે લોયે રાત કમ હૈખત ચુકી ખુલદે, કટાદો
આઈના જાનુસે રખદો હાથુશે માત. ૭

હમારે ઔર તુમારે એશકકુ, સો હરા હૈ સહે રૂમ.

કોઈ સુનતા નહીં અખ લેલીઔર મજનુકા અફસાન ૮

એ કયા ખાગે સહેખ મુજબ ઉલજ પડતા હૈ ખાલુસે દિલ

મં સદમાક એરાગેસુવે જાનકા હૈસાના. ૯

યે દુનીયાં જો હૈ વાદ રોજે હૈ ગનીમત હૈગનીમત હરકાંઈ

દમમં ન શાકી હૈ; ન સીસાહૈ પર્ધમાનઃ ૧૦
 બતગી હાલ કયા તુમસે મં અપને દિનો ધમાનકા ફરી
 મસ્તહું મુને સમરા મહજબ હૈરી દાન; ૧૧
 ફીરસો નાજની પઠાનનો તથા ગજલમુનેસની સંપુરણ

ગર્જલ પરચુટન.

બાદ હમદે ખુદા વહાનો તે રસુલ;
 એક કહાની સુનો એહ તુમ માકુલ
 કે ફીરી વકતમં કહી હદરમ;
 હમ સફર ચાર શખ્શયે બહામ.
 એક દરજ થા એક થા ન જર;
 એક મહેદ્દયા ઝીર એક મુનાર.
 સખ સફરમ અજાતે પાકર;
 વારદ એક શહેરમેં હું એક જાકર.
 થામે ચીરીકા વહાં બાહોત ખતરા;
 કોઇ દમ જરમ સખકો શીતાયા.
 વા રજનીયે બસકે વોહ બાહામ;
 તો ઉનુને કહા એ ખાકે કમમ.
 સામયે લેકે આજ તાબ સહર;
 જામે સખકો એક એક પેહર.
 તાકે જતા રહેન કુછ અસખાબ;
 મુશ્ત અદહો ગએ વોહ કેહો શીતાબ.

તમામ પુરી.

